

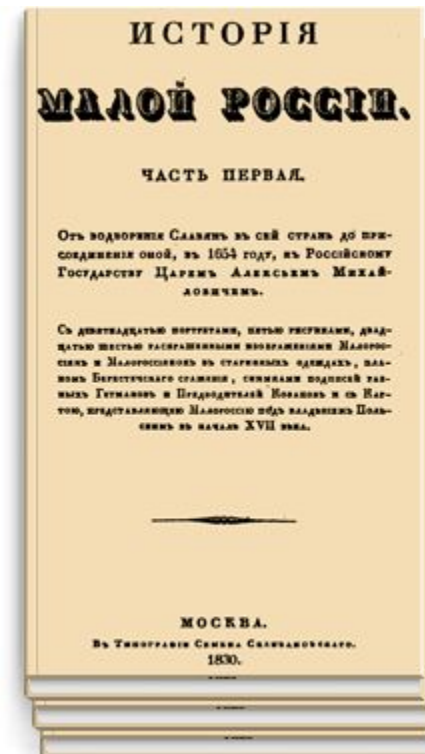

Дмитро Бантиш - Каменський

Народився в сім'ї історика М. Бантиш-Каменського. Отримав домашню освіту під керівництвом поета, професора словесності О. Мерзлякова. З 1800 р. — юнкер Московського архіву Колегії закордонних справ. У 1804 р. створив першу власну історичну працю «Росіянин при труні патріарха Гермогена». У 1808—1810 рр. побував у відрядженні в Молдавії, Валахії, Сербії; по дорозі побував в Україні, зокрема в Києві, де вивчав церковні старожитності. Під час війни 1812 р. брав участь в евакуації Московського архіву закордонних справ до м. Нижнього Новгорода. У 1813 р. повернувся до Москви, де слухав лекції в Московському університеті. У 1814 р. перейшов на службу до Колегії закордонних справ у Санкт-Петербурзі; брав участь у підготовці Паризького договору, служив статс-секретарем у міністра К. Нессельроде. У 1816 р. залишив дипломатичну службу; призначений чиновником з особливих доручень, а пізніше — правителем канцелярії військового губернатора Малоросії князя М. Репніна-Волконського в м. Полтаві. Перебуваючи на цій посаді, подорожував по Україні (відвідав, зокрема, м. Чигирин), працював в архівах Києва, Полтави, Чернігова, опрацьовував фонди приватних колекцій документів. У 1823 р. дістав чин статського радника; з 1825 р. — цивільний губернатор м. Тобольська (тепер РФ). Унаслідок чиновницьких інтриг у 1828 р. звільнений з посади і зарахований до Герольдії, у 1834 р. пішов у відставку з цивільної служби. Упродовж 1834—1836 рр. займався науковою і літературною роботою. У 1836 р. поновлений на державній службі, призначений губернатором м. Вільна (тепер м. Вільнюс Литовської Республіки), у 1838 р. зарахований до штату Міністерства внутрішніх справ (з 1839 р. — член його Ради), з 1840 р. — член Департаменту уділів. У 1849 р. одержав чин таємного радника. Помер у м. Санкт-Петербурзі, похований у м. Москві.

Дмитро Бантиш-Каменський - як історик України

- Першу наукову працю «Росіянин при труні патріарха Гермогена» опублікував у 1806 р. У нарисі «Мандрівка до Молдавії, Волощини і Сербії» (1810) описав власні враження від закордонної подорожі 1808 р. Під час навчання в Московському університеті видав праці «Діяння славетних полководців і міністрів, які служили за царювання імператора Петра Великого» (у 2-х ч., 1813); «Історичне зібрання списків кавалерів чотирьох російських орденів» (1814). На основі досліджень документів українських архівів створив фундаментальну працю «Історія Малої Росії від часу приєднання її до Російської держави за царя Олексія Михайловича до скасування гетьманства, із загальним вступом, додатком матеріалів і з портретами» (у 4-х ч., 1822) — перше фундаментальне наукове дослідження з історії України козацької доби, в якому, зокрема, дав оцінку діяльності ряду українських гетьманів та інших козацьких діячів, розглянув політичне, соціально-економічне становище, основні віхи національної культури України в минулому. Опублікував також «Думку про Малоросійського літописця» (1826), довідково-біографічні словники «Словник визначних людей Російської землі» (у 5-ти ч., 1836, 1848), «Життєписи російських генералісимусів і генерал-фельдмаршалів» (у 2-х ч., 1840—1841). Автор історичного роману «Княжна Марія Меншикова» (1833), памфлету «Шемякин суд у XIX столітті» (1830—1834). Частину неопублікованих матеріалів історика (зокрема «Джерела малоросійської історії») видрукував у 1858—1859 рр. О. Бодянський.

Каменський та його « Історія Малої Росії».

Заслугою його є те, що він визначив періодизацію самої історії України. Д. Бантиш-Каменський підготував і в 1822 р. опублікував у Москві чотиритомну "Історію Малої Росії". У 1829 р. доопрацьований рукопис автор передав у видавництво і в 1830 р. в трьох частинах вийшло друге видання книги в Москві і в 1843 р. - третє видання. У 1903 р. побачило 9. світ четверте видання цієї праці, і лише через 90 років, уже в незалежній Українській державі, з'явилося її репринтне видання.

Що ж конкретно змінилося у другому і третьому виданні? Насамперед відбулися структурні зміни. Замість чотирьох частин першого варіанту стало три самостійні частини. Перша частина "Історії Малої Росії" другого і наступних видань охоплює період з найдавніших часів до входження України до складу російської держави в середині XVII ст. Друга частина містить історичний матеріал від Переяславської ради 1654 р. до обрання на гетьманство І. Мазепи і третя - від гетьманства Мазепи до скасування царизмом цього інституту в 1764 р. Пишучи свою працю, історик ввів у науковий вжиток велику кількість нових джерел, зробив до них примітки, які в багатьох випадках не втратили свого значення до нашого часу. Бантиш-Каменський виробив власний підхід до висвітлення давньої історії слов'ян і Київської Русі. Він дотримується так званої норманської теорії походження держави у східних слов'ян, хоча й вірно твердить про їх автохтонність, а назву "Русь" вважає місцевою. Київських князів Аскольда і Діра історик називає варяго-русами, підкреслює їхню роль у припиненні міжусобиць серед слов'ян середнього Придніпров'я і творців самодержавства в Південній Русі. Причиною роздробленості Київської Русі Бантиш-Каменський вважав хибну політику київських князів, що призвела до поділу держави та до князівських міжусобиць

ИСТОРИЯ МАЛОЙ РОССІИ

отъ водворенія Славянъ въ сей странѣ до уничтоженія Гетманства.

ВЪ 3-ХЪ ЧАСТЯХЪ.

Д. Бантиш-Каменски, Дмитрій Николаевичи

Съ двадцатидеятью портретами, пятью рисунками, двадцатью шестью раскрашенными изображеніями Малороссіанъ и Малороссіянокъ въ старинныхъ одеждахъ, надомъ Берестечкого сраженія, описаніями паденой разныкъ Гетмановъ и Предводителей Казаковъ, и съ Картою представленіемъ Малороссію подъ владѣніемъ Польскимъ въ началѣ XVII вѣка.

ИЗДАНИЕ ЧЕТВЕРТОЕ.

Печатано съ третьяго изданія безъ измѣненія.

Южно-Русское Книгоиздательство
Ф. А. Иогансона.
1903. С.-ПЕТЕРБУРГЪ. КІЕВЪ. ХАРЬКОВЪ. 1903